

Oslo, 13.04.23

Høringsinnspill NOU 2022:21 Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten

Vi vil takke for muligheten til å komme med innspill til Justis- og beredskapsdepartementet om NOU 2022:21. Skeiv Ungdom har stilt seg bak Samtykkealliansens høringsinnspill og SRHR-nettverkets høringsinnspill i tillegg til følgende innspill.

Vi er positive til at det nye lovforslaget strekker seg lengre enn dagens vern av de som blir utsatt for voldtekt, men mener Straffelovrådets forslag ikke gir tilstrekkelig vern, er en reell samtykke lov, eller møter de internasjonale menneskerettighetene Norge har forpliktet seg til.

a) Kommentar til straffelovrådets forslag til voldektivbestemmelse

Skeiv Ungdom mener dagens voldtektivbestemmelse ikke går langt nok i å verne retten til seksuell selvbestemmelse. Vi er positive til at forslaget er utvidet og vil romme straff av flere voldtekter enn i dag, men vi mener det ikke gir best mulig vern for den som utsettes for en voldtekt. Skeiv Ungdom mener Norge må følge andre nordiske land som har innført faktiske samtykkelov basert på reelt samtykke og en "ja-er-ja"-modell. Kun en slik modell verner tilstrekkelig om retten til seksuell selvbestemmelse.

Straffelovrådets forslag har i praksis bare tilføyet et nytt eksempel for hvordan offeret må gjøre motstand, og ikke lagt reelt samtykke i bunn. Loven må bygge på retten til personlig integritet og vern av den seksuelle selvbestemmelsen. En reell samtykkelov må baseres på at det er den som tar initiativ til seksuell omgang har ansvar for å forsikre seg om at den andre ønsker å delta - ikke at den som mottar initiativ til seksuell omgang har ansvar for å si de ikke ønsker å delta. Vi stiller oss bak forslaget til Samtykkealliansen om å utforme en setning som definerer hva voldtekt er, med utgangspunkt i manglende frivillighet/samtykke.

I NOUen presenteres to potensielle modeller for lovverket, en "ja-er-ja"-modell og en "nei er nei"-modell. Straffelovrådet gir inntrykk av at det i praksis ikke er store forskjeller på modellene. Vi forstår modellene som grunnleggende forskjellige, og vil gi vesentlig forskjellige utgangspunkt for den videre strafferettslige forfølgelsen av voldtekt - og det

normative utgangspunktet i befolkningen. Viktige eksempler for voldtekter som ikke regnes med i en "nei-er-nei"-modell som straffelovrådet foreslår er tilfeller av passivitet, personforveksling og ruspåvirkning. De som er utsatt for slike tilfeller er ofte utsatt for like alvorlige psykiske ettervirkninger av å ha blitt utsatt for ufrivillig sex som tilfeller der det er brukt vold eller trusler.

Straffelovrådets forslag til ny voldtektsbestemmelse og uttalelser om at ansvaret for å forebygge ufrivillig seksuell omgang ligger på den som får seksuell oppmerksomhet rettet mot seg viser et manglende kjønnsperspektiv. Vi kan ikke snakke om voldtekt i samfunnet, uten å snakke om kjønn. Voldtekt er kjønnsbasert vold, og vi vet at det den største andelen av de som voldtar er menn. Straffelovrådet har ikke tilstrekkelig tatt høyde for kjønn og maktulikhet. Straffeloven må være kjønnsnøytral, men forarbeidet må være basert på de strukturelle og systematiske maktforskjellene mellom overgriper og offer.

En essensiell del av en ny samtykkelov er hvordan den normativt vil påvirke samfunnet. Dette er viktig å ta høyde for i en lov av denne karakteren, der bevisføringen er spesielt krevende. Straffelovrådet bemerker at det vil ikke endre bevisføringen, som gjør det spesielt hårreisende at de ikke foreslår en "ja-er-ja" modell, som faktisk har reelt samtykke i grunn.

Straffelovrådets forslag møter ikke de internasjonale menneskerettighetsstandardene Norge har forpliktet seg til, som krever et fritt gitt samtykke i grunn. Norge har forpliktet seg til internasjonale menneskerettighetsstandarder hva gjelder voldtekt. De fastslår at voldtekt skal defineres som seksuell omgang uten fritt samtykke. Samtykke kan ikke forutsettes, men det må gis frivillige og som et uttrykk for personens frie vilje. Det gjør ikke utvalgets forslag.

b) Kommentar til straffelovrådets forslag om å senke seksuell lavalder

Vi er bekymret for hva senkingen av seksuell lavalder vil bety i praksis, og spesielt for skeive ungdommer. Vi vet at eldre (spesielt menn) "groomer" og søker ut yngre gutter for seksuelle handlinger og omgang. Vi deler utvalgets ønske om å bedre sikkerhet og rettsvernet for ungdommer mellom 15 og 18 år, men mener det bør løses bedre enn å senke den seksuelle lavalderen. Vi ber departementet se på hva dette vil bety i praksis.

Vi deler ikke utvalgets argument om at praksis i Sverige og Danmark nødvendigvis bør etterfølges.

c) Kommentar til straffelovrådets forslag om sexkjøp og hallikparagrafen

Dagens straffelov §§ 315 og 316 som rammer hallikvirksomhet og formidling av prostitusjon og kjøp av seksuelle tjenester krenker den seksuelle selvbestemmelsesretten og den rettslige reguleringen av prostitusjon i Norge krenker menneskerettighetene. Skeiv Ungdom mener at hensynet til personlig kroppslig autonomi og skadereduksjon må stå sterkest i utformingen av politikk på feltet, og at mangfoldet av opplevelser blant mennesker som har erfaring med bytte eller salg av sex må tas hensyn til.

Vi krever at både sexkjøpsloven og hallikparagrafen fjernes og erstattes med lover som beskytter og ikke kriminaliserer de som livnærer seg av å selge seksuelle tjenester. Et minimumskrav at det må inntas et vilkår om økonomisk utnyttelse i gjerningsbeskrivelsen på hallikparagrafen. Straffeloven må videre verne mennesker som livnærer seg på salg av seksuelle tjenester mot vilkårlig behandling, vold og overgrep. Prostitusjon er ikke et kriminalpolitisk problem, det er sosialpolitisk og må behandles således.

d) Kommentar til straffelovrådets forslag om endring i lov om søskenincest.

Vi er bekymret for hva en endring i lovverket om søskenincest vil bety i praksis. Vi håper departementet ser nøyere på dette og utviklingen av loven, og dens potensielle virkninger.

Med vennlig hilsen

Jane-Victorius Bonsaksen

Leder i Skeiv Ungdom